

רמדאן ועיד אל פיטר 2022 – איגרת מידע לעובדים בארגוני רווחה ושירותים חברתיים

צום חודש הרמדאן יחול בשנת 2022 החל מה-2 לאפריל לערך. לאחר סיום החודש יחולו 3 ימי החג - עיד אל פיטר - החל מה-2 למאי לערך. מועדים אלו, בדומה למועדים אחרים בלוח ההג'רי (המוסלמי), נקבע על פי החודש הירחי, ולכן אינם קבועים מראש, עלול להיות הפרש של יום בקביעת תחילת חודש רמדאן וסיומו.

השנה צפויה להיות חפיפה בין לילת אל קאדר ליום הזיכרון לשואה ולגבורה, ועיד אל פיטר ליום הזיכרון לחללי צה"ל. יש להיערך מראש לחפיפה בין המועדים. מועדים אלה רגישים יותר מיתר ימי השנה, ויכולים לעורר מתחים חברתיים פוליטיים.

רקע כללי

חודש הרמדאן (رمضان) הוא החודש התשיעי בלוח השנה המוסלמי. הצום הנו אחד מחמשת היסודות האמונה המוסלמית (בנוסף לעדות, תפילה, צדקה ועלייה לרגל למכה שבערב הסעודית). בחודש הרמדאן, חובה על כל מוסלמי בוגר ובריא להימנע מאוכל, שתייה, עישון וחיי אישות מעלות השחר ועד שקיעת החמה. במהלך החודש מרבה המוסלמי להתפלל ולקרוא בקוראן, והרמדאן נחשב לחודש התבוננות פנימית, התקרבות לאל, צניעות ואיפוק, כפרה על עוונות ועשיית מעשי חסד.

עיד אל פיטר (عيد الفطر) הוא חג שבירת הצום, "החג הקטן" (בשונה מ"החג הגדול", כינויו של חג הקרבן, עיד אל-אדחא). הוא החג המציין את סיומו של חודש הרמדאן, ומועדו בשלושת הימים הראשונים של חודש שוואל, העשירי בלוח השנה המוסלמי.

מידע שימושי לצוות ועצות להתנהלות בתקופה זו:

- **קביעת תחילת הצום והחג:** המועד המדויק של ראש החודש המוסלמי נקבע בו ביום. אי יכולת לחזות במדויק את מועד תחילת הצום והחג, עלולה לגרור קשיים בתכנון אירועים רלוונטיים בארגון.
- **סדר היום של אנשים צמים:** הצום מתחיל עם עלות השחר. לעיתים קרובות, מתעוררים הצמים לפני תחילת הצום לאכול ארוחה קלה. בשעה שהמואזין קורא לתפילת השחר הם מפסיקים לאכול ומתחילים את יום הצום. במשך היום אנשים עובדים כרגיל (בחלק מהארגונים נהוג לשחרר את הצמים מוקדם יותר מעבודתם). לקראת השקיעה ועם קריאת המואזין לתפילת הערב, הצמים אוכלים את ה־אִיפְטָאר (الإفطار - ארוחת שבירת הצום).
- **ישנם אנשים שפטורים מהצום** כגון ילדים קטנים, זקנים, חולי נפש או חולים סופניים, נשים בתקופת המחזור החודשי, הרות, יולדות, מניקות ואנשים במסע ארוך. על חלקם חובה להחזיר ימי צום לאחר הרמדאן, או לתרום לעניים.
- **מפגשים:** אין מניעה בקביעת מפגשים טיפוליים או אחרים. עקב תשישות הצמים בשעות אחר הצהריים והכנת סעודת האיפטר, מומלץ לקיים את המפגשים בשעות הבוקר.
- **התייחסות הארגון:** במהלך החודש נהוג לברך מוסלמים בברכות הבאות: רַמַאדַאן פְּרִים (רמדאן נדיב), צַאוּמַאן מַקְבֻלַן (שיהיה לכם צום שיתקבל בברכה), ועם בוא החג: כֵּל עַאמ וְאַנְתֶּם בְּחַ'יר או עֵיד סַעֵיד (שנה טובה או חג שמח). רצוי לתלות שלטים בעברית ובערבית המציינים את תחילת הצום ובוא החג.
- **קוד לבוש:** במהלך החודש, מקפידים הצמים לשהות בחללים המאפשרים שקט, תפילה, הימנעות מחשיפה ללבוש לא צנוע וכו'. מומלץ לעדכן את כלל העובדים בנושא.
- **ציון ליילת אלקדר וציון החג:** לערב של ה-27 בחודש רמדאן, שבמהלכו החל הנביא מוחמד עליו השלום לקבל את הקוראן והנבואה, יש משמעות מיוחדת לצמים. בערב זה, הנחשב למקודש, יתכנסו מוסלמים רבים לתפילות מיוחדות גם במשך הלילה. עם סיומו של הצום ותחילתו של החג מומלץ לציינ ברחבי הארגון את בוא החג עם פעילויות משמחות.
- **פעילויות מקצועיות:** עקב תשישות הצמים בשעות אחר הצהריים והכנת סעודת האיפטר מומלץ להימנע מעריכת סדנאות והכשרות בשעות אלו. כמו כן מומלץ למצוא פתרון רגיש תרבותית לסוגיית הכיבוד בהכשרות במהלך החודש, במפגשים הצוותיים ובסדנאות.
- **סוגיות דתיות בשירות:** מומלץ לארגון לבדוק טרם הצום מי הם המקורות הקהילתיים והדתיים הרלוונטיים לפתרון מקרים טיפוליים שיש בהם סתירה בין גישות הרווחה לבין הנחיות הצום.

האיגרת עובדה על סמך איגרת הרמדאן ועיד אל פיטר לאירגוני בריאות שנכתבה על ידי צוות המרכז הבין תרבותי לירושלים שבחר להיעזר בגישת ה Creative Commons – לקוד פתוח, כגישה מנחה לצורך הגדרת אופני השימוש בחומרים שלו.

אגרות מידע נוספות לגבי חגים ומועדים בארגוני רווחה ושירותים חברתיים ניתן למצוא [בדף הפרסומים של המרכז הבין-תרבותי לירושלים](http://jicc.org.il/heb) (<http://jicc.org.il/heb>)